

VAN DE REDACTIE

In ons vorige blad heb ik u beloofd iets aan het uiterlijk van ons blad te gaan doen. Helaas is het er nog niet van gekomen, ondanks de toezeggingen van een groepje deskundigen uit onze gelederen. Maar dit project wordt binnenkort opgepakt om de volgende jaargang in een definitief nieuw jasje te kunnen steken. De andere kleur is het resultaat van lichter-gewicht papier wat bovendien niet mocht "vloeken" met dat van verleden jaar.

Maar het gaat tenslotte toch om de inhoud en daar wil ik het even over hebben. Waar blijven de technische opmerkingen, de werktekeningen, de TIPS die u ongetwijfeld wel wilt spuien? Gooi ze op papier, eventueel werkt de technische commissie ze voor ons uit. Heel veel dank aan de inzenders van kopij over hout, reacties op voorgaande stukjes, over reisbelevissen. Het komt allemaal aan de orde. De regioverslagen zijn meestal te uitgebreid om te plaatsen, heel jammer. Mogelijk dat wij in de toekomst een katern daaraan kunnen wijden. Ik zie met spanning uit naar uw bijdragen!

Lily van der Dussen

Redactieadres: Lily van der Dussen
Camera Obscuralaan 103,
1183 JX Amstelveen Tel. 020-6450956

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR

Voorzitter	P. van de Waal, Albert Hahnweg 221, (waarnemend) 7242 MP Lochem, tel. 0573 252128
Secretaris	A. Lesman, Valeriusrondeel 279, 2902 CH Capelle a/d IJssel, tel. 010 4587978
Penningmeester	A. Boogert, Lemenburg 37, 2136 DT Hoofddorp, tel. 023 5623573
Lid	M. Douma, Groot Heiligland 18, 2011 ER Haarlem, tel. 023 5311848
Lid	Marc Tooten, Molenstraat 77, 5461 JP Veghel, tel. 0413 351343
Lid	Hennie van den Akker, (Regiocommissaris) Blomwijckepad 37A 1068 DX Amsterdam, tel 020 6199438

ADVERTENTIE EXPLOITATIE P/A

Wim de Bruyn, Klokjeslaan 11,
3601 HB Maarsseken. tel. 0346 563879

UIT DE WERKPLAATS

REACTIES

op "drogen van hout", allerlei over "werken met vers hout", "werken met te droog hout",

Hieronder volgen een paar reacties op stukjes in Aktie Radius. Op enkele onderwerpen zijn wat losse flodders losgelaten die, vrees ik, wat verwarrend zijn voor beginners. Een andere, over vijlen bijvoorbeeld, is ronduit riskant.

OVER HET DROGEN VAN HOUT:

Daarover zijn de nodige losse eindjes geschreven, daarom in deze bijdrage een poging wat af te ronden.

Hout moet bij voorkeur buiten drogen, niet in de zon wel liefst onder een afdak en luchtig gestapeld, dwz met latjes er

tussen. Onvoldoende ventilatie geeft grote kans op schimmels en meestal niet van een soort die mooie tekeningen in het hout maakt, maar blauwrot. Op linde en vuren is dit zeer vaak te zien. Pas als het vochtgehalte lager is dan 30% neemt de kans op blauwrot af. Droogtijd is ca. 1 jaar per 2,5 cm dikte. Hele stammen blijven niet zonder scheuren. Bij voorkeur tenminste halveren (door het hart), of in blokken verzagen met niet al te grote dikte. (compromis tussen droogtijd, scheurkansen en afmetingen). Kopscheuren, dus scheuren aan de koppen van het hout ten gevolge van het drogen, zijn te verminderen door de koppen van het hout met een dampremmer in te smeren. Neem hiervoor iets dat wel water in dampvorm doorlaat. Bijv. de ouderwetse parellijm, menie oid maar geen kaarsvet of paraffine. Dat valt er na korte tijd af. Buiten gedroogd zal het vochtgehalte niet ver onder 30% kunnen komen. Als hout binnen verder wordt gedroogd kan paraffine of kaarsvet wel bruikbaar zijn tegen kopscheuren.

Vers (dus nat) hout kan wel gedraaid worden. Een direct voordeel is dat de beitels minder snel bot worden. Wel is het van groot belang dat ze zeer scherp zijn. Huiselijke problemen mbt kleding voorkomt U door een regenpak te dragen bij het draaien. De kleurstoffen die met de sappen meekomen hebben een langere levensduur als die, die U bij de kleding meekocht. Zoals Joost Kramer in Aktie Radius nr 8 schreef: hoe dunner U draait hoe groter de kans dat de boel niet bij het drogen kapot scheurt. Gouden regels hierbij: a. geen kern van het hout in het werkstuk en b. hoe boller de vorm des te beter kunnen vervormingen tijdens het drogen worden verwerkt. Bedenk ook dat U snel moet werken want het werkstuk begint al ovaal te worden tijdens het draaien. Zo'n dun werkstuk kan eventueel in de magnetron worden gedroogd, maar waarom zou U. Het is best tijdrovend werk want 4 tot 6 kookperiodes zijn al gauw nodig en tussentijds moet worden afgekoeld, gedroogd en mogelijk gewogen. Met alleen goed wegzetten is een dunne schaal in 1 à 2 weken droog. Wilt U geen ovale werkstukken en toch vers hout gebruiken? Dat kan ook, maar kost iets meer tijd en iets meer puzzelen bij het opspannen. Directe winst is dat hout, dat al tot brandhout was gedoemd (dus goedkoop) en daarom in korte moten was verzaagd, zo toch grondstof voor grote schalen kan zijn. Na drogen zijn die korte stukken dat vaak niet meer door de vele scheuren. Eerst uit het verse hout grof voordraaien, tot een wanddikte van ongeveer 10% van de diameter. (Richard Raffan schrijft: ca 80% van het hout in natte toestand wegdraaien). Drogen als hierboven, dus eerst buiten. Regelmatig wegen toont de snelheid daarvan. Het is verbazingwekkend dat een voorgedraaide schaal met een dikte van ca 2 cm in een paar maanden droog is. Door de vorm geldt hier het jaar per 2,5 cm dikte niet, omdat er voor elke houtvezel een open uiteinde in de buurt is. Niets komt voor niets, het verantwoord opspannen van voorgedraaide schalen geeft vaak leuke puzzels.

De kans op heel blijven is verder nog te vergroten door het werkstuk na het voordraaien ca 1 maand ondergedompeld te houden in een mengsel (1 op 7) van glycerine en water. De alcohol uit de glycerine maakt de houtvezel weker. De trekkrachten tijdens het drogen kunnen daardoor gemakkelijker worden omgezet in vormveranderingen. Helaas leveren onze drogisten alleen dure, bijna watervrije, glyce-

rine en er zijn gauw liters nodig voor grote schalen, ondanks de sterke verdunning.

Hout kan overigens ook te droog zijn en daardoor niet goed bewerkbaar. Bij een cursus kreeg ik een stukje notenhout in handen afkomstig uit een geweerkolf, vochtgehalte < 5%, en daarnaast een vergelijkbaar stuk dat ongeveer 2 weken (droog) buiten had gelegen. Het eerste was met scherp gereedschap niet glad te krijgen, ook niet door de docent. De beitel had sterke neiging tot stuiten en er brokkelden stukjes uit het hout. Het tweede stuk daarentegen werd mooi zonder problemen.

G.H. Gaasbeek, Wageningen

OPSPANGEREEDSCHAPPEN DRIE-, VIER- EN ANDERE KLAUWEN

Waarschijnlijk beschikt een flink deel van de houtdraaiers over een klauwplaat, toch vermoeden we dat een veel groter deel zich kan behelpen met opspanplaten en dito schroeven. Wel leeft er bij velen het verlangen een opspankop te bezitten en omdat het een kostbare uitbreiding van de draaibank is, willen we nagaan wat de voor- en nadelen zijn van verschillende opspankoppen.

Drie- en vierklauwplaten zijn afkomstig uit de metaaldraaibank en voor gebruik op de houtdraaibank kleven er een paar nadelen aan.

De uitstekende klauwen zijn onveilig, omdat de houtdraaiër met zijn handen dicht bij het werkstuk komt dan de metaaldraaiër die ze, bij wijze van spreken, in z'n zak kan steken. Er bestaan beschermkappen, maar die zijn weer lastig om dicht bij het werk te komen. Omdat de klauwen klein zijn dringen ze, vooral bij zacht hout, nogal diep in het hout en veroorzaken dan moeten (indrucksels). Daardoor wordt het moeilijk een werkstuk uit de machine te halen en later, op dezelfde wijze, weer nauwkeurig op te spannen. Het kan ook voorkomen dat een forse vierklauw te zwaar is voor de as of voor de lagering.

De drie- en vierklauwplaten hebben ook grote pluspunten, ze werken gemakkelijk en snel en hebben meestal een groot "bereik", dat wil zeggen dat een grote verscheidenheid aan afmetingen goed in te spannen is en het zeer nauwkeurig voordraaien van een speciaal groefje niet nodig is. Meestal zijn er twee stellen klauwtjes en het verwisselen is heel gemakkelijk. De klauwplaten hebben een eenvoudige constructie, in de kop bevindt zich een draaibaar blok waarin een spiraalvormige groef is gefreesd. Nokken aan de klauwtjes steken in de groef. Door het blok met een sleutel te verdraaien gaan de klauwtjes naar binnen of naar buiten. Het verschil tussen een drie- en een vierklauw is gering, met een vierklauw kan een niet voorgedraaid vierkant blok worden opgespannen.

MODERNE OPSPANKOPPEN

In de jaren tachtig is men er in Engeland en Duitsland toe overgegaan speciale opspankoppen voor houtdraaibanken te maken. Daarbij gaat het in alle gevallen om een gesloten vorm, met veel bredere klauwen die grotendeels in de kop verborgen zitten. Daardoor is er een veel betere "grip", bovendien komen er geen moeren in het werk en er zijn geen gevaarlijke uitstekende delen. Deze betrekkelijk nieuwe opspankoppen bestaan uit een body en een schroefring, daarin zitten een kegelstuk en een stel klauwen. Door de schroefring te draaien worden de klauwen uit elkaar gedreven of in elkaar gedrukt d.w.z. opspannen of klemmen.

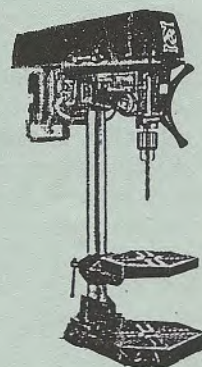
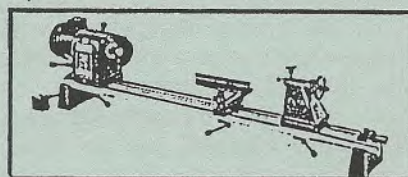
VEENHOF B.V.

IMPORT/EXPORT
HOUT/METAALBEWERKINGSMACHINES - TOEBEHOREN
GEREEDSCHAPPEN

Record Est. 1898
Sheffield
England
POWER TOOLS

WOODTURNING

HOUTDRAAIBANKEN
HOUTDRAAIBEITELS HSS.
WERKBANKEN
LINTZAAGMACHINE
CATALOGUS ENZ.

P. CALANDLAAN 77 1065 KK
POSTBUS 9185 1006 AD
AMSTERDAM/HOLLAND
TEL.: 020 - 615 48 39/FAX: 020 - 615 18 95

RECORD POWER
MYFORD
EMCO
ENZ.

De klauwen worden meestal bijeen gehouden door een elastiekje. Voor het verwisselen van een stel klauwen moet de kop uit elkaar, in het begin gaat dit niet zo gemakkelijk. Er is een opspankop zonder verwisselbare klauwen die niet uit elkaar hoeft. Bij al deze koppen moet nauwkeurig een zwaluwstaartgroef voorgedraaid worden. Het is nuttig daarvoor een aparte beitel schuin te slijpen.

Meestal worden de opspankoppen aangeboden in een meer of minder uitvoerige basisuitvoering. Soms zit er wel een opspan Schroef bij, maar een meenemer moet extra worden besteld. Dus altijd goed opletten wat er in de basis-uitvoering aanwezig is. Zelfs als je een goede meenemer en Schroef bezit, zou ik toch adviseren deze passend bij de opspankop te kopen. Als je dit niet doet dan zit je met twee systemen en elke keer als je een werkstuk moet voorbereiden moet de opspankop van de bank af. De bevestiging op de draaibank kan problemen geven. Craft, Sorby en Multistar kunnen verschillende maten Schroefdraden leveren soms uit voorraad, zoals de normdraad M33-3. Het maken van een verloopnippel of mof kan goed, maar is alleen goedkoop als men een goede relatie heeft met een metaaldraaiër. Wel zorgen dat de as niet nodeloos langer wordt.

TIEN MERKEN IN KORT BESTEK

Het is nog niet zo ver dat we een aantal importeurs kunnen vragen hun opspankoppen aan ons op te zenden, die dan een half jaar in de praktijk te testen en daarover dan verslag te doen. We hebben wel gepoogd de ervaring van enkele bezitters van verschillende koppen in dit stuk te verwerken. **De koppen kunnen in twee groepen worden ingedeeld, de types met een schroefring en de groep met als body een vierklauwplaat.**

De maten waarop de werkstukken opgespannen of geklemd kunnen worden zijn in dit overzicht zoveel mogelijk aangegeven.

CRAFT PCC 2000 bestaat uit een body met schroefring, kegelstuk en drie stellen klauwen (44, 63 en 89 mm) en als extra een opspanschroef. Door het omdraaien van het kegelstuk worden de opspanmogelijkheden groter.
(Imp. Memenco, Hoogeveen)

SCHEPPACH PCC 2000 is als basis-uitrusting geheel gelijk aan de Craft PCC 2000. Het is kennelijk hetzelfde fabrikaat. Heeft een goede Duitse handleiding.
(Imp. Fa. Timmerman, Alkmaar)

RECORD POWER CHUCK bestaat ook uit een body met schroefring, een kegelstuk en 2 stellen klauwen elk 75 mm, een stel om te spannen, de ander om te klemmen. Verder een opspanschroef en als extra een opspantap van 25 mm.
(Imp. Fa. Baptist, Arnhem)

SPANNFUTTER 1000 ook deze opspankop bestaat uit een body, schroefring, kegelstuk en 1 stel klauwen (69 mm). Het kegelstuk kan gedraaid worden, extra een opspantap, maar geen opspanschroef.
(Drechselzentrum, Essen, D.)

CRAFT MAXI GRIP 2000. Hoewel deze opspankop ook bestaat uit een body, schroefring en kegelstuk, is er maar een stel klauwen in de kop. In tegenstelling met de andere merken hoeft en mag de kop niet uit elkaar gehaald worden. Door de ring naar links te draaien kan men 75 mm spannen, door naar rechts te draaien kan men 50 mm klemmen, ook kan nog 36 mm geklemd worden. Als bijzonderheid heeft deze opspankop 24 gaten in de schroefring, waardoor men op eenvoudige wijze zelf een 24-gaten-boorinrichting kan maken, een leuke "extra".
(Imp. Memenco, Hoogeveen)

ROBOT-CHUCK (SORBY). Van dit fabrikaat zijn er drie uitvoeringen, twee types werken met een schroefring en hebben beide ook een opspanschroef in de basis. Als bijzonderheid kent dit merk vierkant-meenemers van kunststof. Het derde type, "Vantage" heeft het mechaniek van een vierklauwplaat, dus met een draaisleutel spannen. Geklemd kunnen 42 en 68 mm, en opspannen 54 en 87 mm, tevens nog de kleine maten 20 en 28 mm.
(Imp. Teygeler, Amsterdam)

AXMINSTER. Deze kop stamt ook af van de oude bekende vierklauw, heeft daar grotendeels de goede eigenschappen van behouden en kan ook nog als zodanig gebruikt worden, maar is verrijkt met de brede klauwen van de nieuwe opspankoppen. De kop werkt als een normale vierklauw met een sleutel. Er is een ruime keuze in opspanmogelijkheden. Tot de basisuitrusting behoren de body met een stel "ouderwetse" klauwtjes en drie stellen brede klauwen, een schroef en een opspantap. Het veranderen van opspanmaat is heel eenvoudig.
(Imp. Axminster, Devon, Eng.)

MULTISTAR bestaat uit een body, een schroefring, en een stel klauwen. Een schroef, een meenemer of tap zitten niet in de basis. Wel heeft de Multistar de toch niet onbelangrijke 24 gaten in de ring.
(Imp. Houtdraaicentrum Willy Vanhoutte, Beernem, B.)

ONEWAY. Uit Canada komt een nieuwe kop die ook gebaseerd is op een vierklauwplaat, waardoor ook bij deze kop de verstelbaarheid, het bereik dus, veel ruimer is. In opspanmogelijkheden is de kop vergelijkbaar met de "oude" vierklauwplaat maar heeft nu wel brede klauwen gekregen. In de basis zitten een stel brede klauwen en een schroef.
(Imp. Houtdraaicentrum Willy Vanhoutte, Beernem, B.)

CRAFT 4 JAW SELF CENT. CHUCK. Ook deze opspankop is een opgewaardeerde vierklauw en goed doordacht. De klauwtjes hebben een begrenzing zodat ze niet buiten de body komen. Er kunnen verschillende stellen opzetklauwen op gemakkelijke wijze gemonteerd worden, waardoor de nadelen van een oude vierklauw en van sommige schroefringtypes grotendeels zijn voorkomen.
(Imp. Memenco, Hoogeveen)

Op een kwaliteitsoordeel over de vele merken zullen we nog wel wat jaren moeten wachten; een vergelijkend onderzoek is ook niet zo eenvoudig. Over de gebruiksvriendelijkheid kunnen we wel iets zeggen. De MAXI GRIP kent geen problemen, er zijn eenvoudig geen losse delen. De AXMINSTER, ONEWAY en de VANTAGE hebben als body een vierklauwplaat en verenigen een groot bereik met gemakkelijke bediening. De andere merken hebben een, twee of drie stellen klauwen. (Bij uitbreiding kan dat groeien tot soms 8 stellen) Het verwisselen naar een andere opspanmaat is in het begin niet eenvoudig, het is zelfs puzzelen hoe een en ander in elkaar moet steken, maar na enig oefenen is het te doen. Sommige draaibanken hebben geen as die kan worden geblokkeerd, bij de schroefringtypes moet dan met twee haaksleutels gewerkt worden, dat is minder gemakkelijk dan met een draaisleutel.

De opgegeven maten moeten niet absoluut genomen worden, met bijvoorbeeld klauwen van 75 mm kan een schaal van 300 mm gedraaid worden, met de klauwen van 50 mm kan een werkstuk van 100 mm geklemd worden. Het is verstandig na korte tijd en ook als de andere dag het werk hervat wordt, de ring nog even na te trekken.

Als het mogelijk is, bij ver uitstekende werkstukken, dan met de losse kop steun geven.

Een opspantap heeft een schuin vlakje waarin een losse pen ligt. In een voorgeboord gat in het werkstuk, even groot als de tap, zal door draaien het werkstuk zich goed vastklemmen. Er zijn meestal meerdere maten taps te koop.

In enkele merken zit in de basis een aparte ring die alleen gebruikt kan worden bij het draaien van schalen, om de onderkant van het blok voor te bewerken.

Om dit artikel overzichtelijk te houden hebben we mogelijke uitbreidingen niet besproken, het is verstandig daar wel goed naar te vragen bij de koop.

Doordat de basis-uitrustingen zo verschillend zijn is vergelijking van de prijzen niet zo zinnig. Om toch enig inzicht te geven vermelden we dat de prijzen van de genoemde merken uiteenlopen van f250,- tot f500,-, een enkele komt daar nog bovenuit. Verzendkosten, die niet mis zijn, komen daar nog bij.

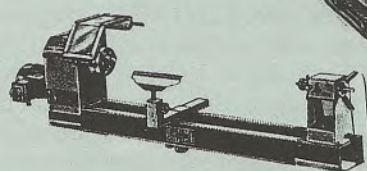
De vraag blijft: hoe noodzakelijk is dit moderne opspangereedschap? Met de meeste koppen is het makkelijker werken, men hoeft geen vervelende schroefgaten weg te werken en er gaat minder hout verloren, maar ook met de gewone schroefplaat, die we allen hebben, kan prima werk gedraaid worden en om het resultaat gaat het.

Henk Wolf, Vaassen

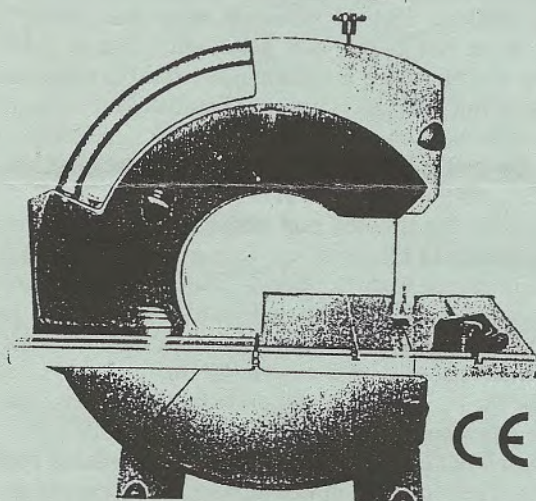
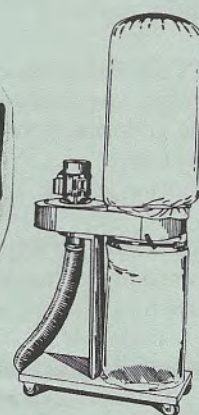
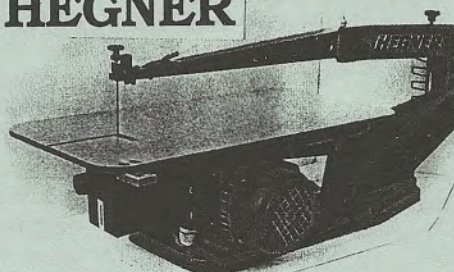
0574 - 574015

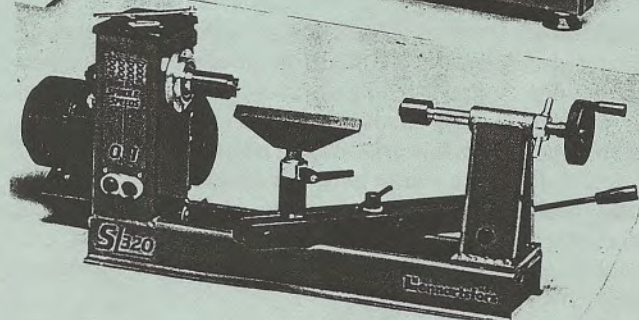
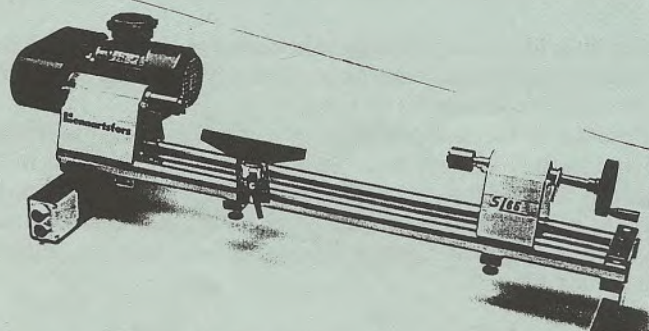
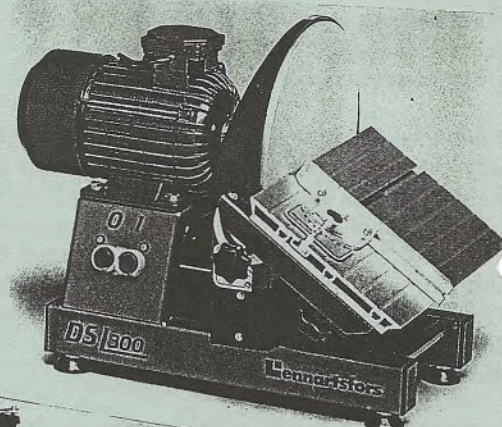
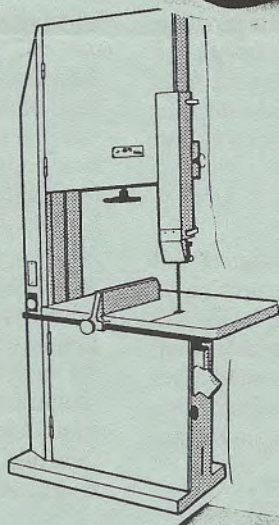
VDH Machines & Gereedschappen B.V.
biedt u een totaalprogramma houtbewerkingsmachines.

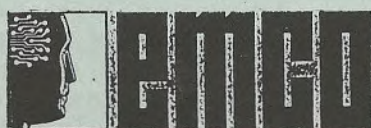
HEGNER

EMCO SWING

VDH
MACHINES &
GEREEDSCHAPPEN B.V.

Postbus 2543, 3500 GM Utrecht
Jekerstraat 88, 3521 EK Utrecht
Telefoon: 030 2 96 32 70
Telefax: 030 2 95 42 78

Exclusief importeur voor EMCO conventionele metaal- en houtbewerkingsmachines.

UIT DE WERKPLAATS

OVER BEITELS EN VIJLEN

Niet doen, gevaarlijk, ook voor schrapers. Erg veel werk, jammer van de tijd. De kling blijft vervelend ruw, dus wreed voor de leunspaan. Oude (of nieuwe uit een rommelbak) zijn al veel beter bruikbaar, al is de arend (in het handvat) vaak wat kort.

GEKLEURDE GROEVEN IN DRAAIWERK

Het ijzerdraadje voor het kleuren (branden) zal wel werken, maar lijkt me iets dat ook makkelijk uit de groef zal willen lopen. De oude techniek die ik in meerdere boeken heb gezien en 1 of 2 maal heb toegepast is in dit opzicht veiliger en maakt bovendien bredere banden mogelijk. Die werkt ook door wrijvingswarmte, maar gebruikt een stukje hout dat bij een draaiend werkstuk met de kopse kant in het te kleuren groefje wordt gedrukt. Latje iets harder als het werkstuk nemen en iets smaller als de gewenste band. Kopje even glad maken en de leunspaan als steun gebruiken.

G.H. Gaasbeek, Boeslaan 24,
6703 ES Wageningen. tel 0317 413205

HOUTVARIA

IEPZIEKTE EN "WETWOOD"

De Iepziekteschimmel infecteert het spint via de zuigsnuit van de Iepspintkever, en verspreidt zich snel door 't hele spint. Spint leeft, en reageert door vorming van thyllen en kurk-

wanden om ondoordringbaar te worden voor vocht, en zo de verspreiding van de schimmel te stoppen. Helaas is de schimmel sneller dan de reactie; de hele boom raakt geïnfecteerd en verdroogt en sterft door z' n eigen afweer.

Wetwood is een bacterie-infectie van het kernhout via diepere wonden.

Het kernhout leeft niet meer, kan zich niet verder teweerstellen en raakt ook geheel geïnfecteerd. Door de bacterien verzuurt het hout, waardoor én alle andere infecties sterven, én extra vocht uit het spint wordt aangetrokken. De boom leeft gewoon verder, van binnen beschermd tegen andere indringers en met een extra natte kern. Bij het drogen van dit hout krimpt de kern meer dan het spint. Misschien een antwoord op mijn vraag over inwendig scheurend iephout. Merkwaardig, hoe belangrijk water in beide gevallen is.

Joost Kramer, Utrecht

HOUT ONDERWEG

MARIA EN HAAR SUPPOOST

Bij het binnenkomen in de eerste zaal waar het werk van Maria van Kesteren opgesteld was, zag ik het meteen: hier werd iets heel bijzonders getoond. Voorzichtig tripte ik naar de vitrine, toen naar de wandbordjes om de bijbehorende teksten te lezen, en, bijna eerbiedig, weer terug naar de objecten.

Bij het betreden van de tweede zaal was ik al helemaal diep onder de indruk van de bereikte vorm en de verwerking van het materiaal. Mijn voetstappen werden nog behoedzamer, ik boog mij voorover over de houten dozen en schalen, mijn neus er zowat bovenop.

"U raakt toch niets aan, klonk de strenge stem van de suppoost. "Aanraken, ik zou niet durven, was mijn antwoord, maar kijken doe ik destemmer!"

"Er zijn hier twee soorten bezoekers, vertrouwde de suppoost mij toen toe, ofwel ze rennen met een bloedgang door de zaal en zien niets, of je moet ze enorm in de gaten houden want ze hangen er letterlijk bovenop".

"En tot die laatste categorie behoor ik, zei ik vrolijk. U moet weten, ik draai zelf ook, dus dan kijk je er ook anders tegenaan."

"Dat begrijp ik", knikte hij toeschietelijker. Maar toen, op autoritaire toon: "Hoe dan ook mevrouw, al wordt u honderd jaar, dan nog zult u niet presteren wat deze van Kesteren gemaakt heeft, jereinste vakvrouw weet u en wat hier getoond wordt, ziet u van z' n leven nooit weer."

Ik kon het alleen maar ten volle beamen.

Lily van der Dussen, Amstelveen

VEILIGHEID

REACTIE OP OPROEP

Gaarne wil ik hen danken die mij op enigerlei wijze van informatie hebben voorzien.

Uit de ontvangen gegevens bleek mij, dat het niet mogelijk is een zodanige stofafzuiging toe te passen, dat het dragen van een stofmasker overbodig wordt.

Mijn keuze is dan geworden een uitstekend stofmasker n.l. de "Turbo Visor", een soort bromfietshelm die de lucht door 2 verschillende filters zuivert en die dan met een lichte

Houtdraaierij J.F. Kramer
Seriewerk, stukwerk en modelwerk
Oudegracht 173 a/d werf (bij de lijnmarkt)
3511 NE Utrecht
tel. 030 2340610 fax. 030 2304657

HOUTDRAAICURSUSSEN

BEGINNERSCURSUS (Hoe moet het?)

- Voor:** Hen met weinig of geen ervaring met houtdraaien
Inhoud: Leren omgaan met draaibank, beitels en hout.
Leren slijpen. Leren zien wat belangrijk is.
Doel: Zelfstandig draaiwerk tussen de centers kunnen maken.
Duur: 10 lessen van 2 3/4 uur
Kosten: f 600,-
Groep: maximaal 7 personen
Start: binnenkort

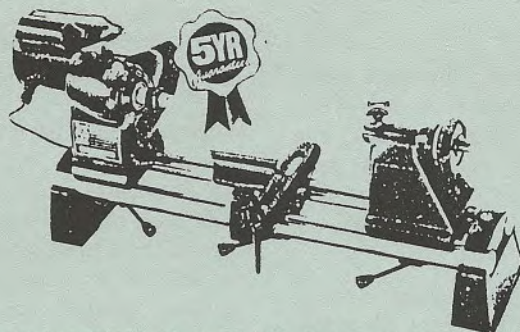
GEVORDERDENCURSUS (Haal meer uit uw draaibank!)

- Voor:** Hen die al enige jaren draaien
Inhoud: Perfectie en uitbreiding basistechniek.
Introductie in lang dun werk, schalen, potten en extreme houtsoorten.
Doel: Leemtes in kennis en techniek opvullen; allround worden.
Duur: 10 lessen van 2 3/4 uur
Kosten: f 600,-
Groep: maximaal 7 personen
Start: binnenkort

De cursussen worden gegeven door mij, Joost Kramer (38) brooddraaijer te Utrecht sinds 1984.

Informatie? Bel of schrijf voor informatiepakket.

**HOUSDRAAIBANKEN RECORD
DRAAIBEITELS
(NAT)SLIJPMACHINES
MEETGEREEDSCHAPPEN
DIAMANTSLIJPSTENEN
BOEKEN
CURSUSSEN**

NU OOK VELE SOORTEN DRAAIHOUT EN WAS!

**Baptist
ARNHEM**

BEEKSTRAAT 70
6811 DW ARNHEM
TELEFOON 026 3512856

overdruk langs de mond en de neus voert. De helm is licht van gewicht en minder hinderlijk dan het tot nu toe door mij gebruikte rubber stofmasker.

Daarnaast heb ik een eenvoudige stofafzuiging toegepast, omdat het inademen van stof reeds volkomen is uitgeschakeld.

Bert te Kolsté, Tienhoven

voorzitter van Radius, Peter van de Waal. Op deze dag worden ook Radius-leden in de gelegenheid gesteld het boek aan te schaffen.

Roel Schmidt, Everdingen

AGENDA

**ZO EN MA 7 EN 8 APRIL
"HOUTRIJK NEDERLAND"**

toont muziekinstrumenten in **Kasteel Duurstede**,
WIJK BIJ DUURSTEDEN van 11 tot 17 uur. Entree f 7,50
kinderen tot 6 jaar gratis.

info: 055 5330181 en 0575 564658

ZONDAG 6 OKTOBER 1996

OPEN DAG HOUT te GRONINGEN in de Martinihal

ZATERDAG 12 OKTOBER 1996

DEMONSTRATIEDAG te ARNHEM

VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN HOUSDRAAIERS

RUBRIEKEN

■ VAN DE REDACTIE	■ VAN HET BESTUUR
■ UIT DE WERKPLAATS	■ HANDIGE TIPS
■ VEILIGHEID	■ GEREEDSCHAP
■ HOUT ONDERWEG	■ VOOR U GELEZEN
■ VRAAG & AANBOD	■ AGENDA

LANG GEWACHT, TOCH VERSCHEENEN: HET NIEUWE HOUSDRAAIBOEK

**"HOUSDRAAIEN, SNIJDENDERWIJS,
BASISTECHNIEK EN WERKWIJZE"**

is de titel van het nieuw in Nederland te verschijnen boek. Het boek is een, door het Radius-lid Gerard Gaasbeek, uit het Zweeds vertaalde praktische handreiking voor beginnende en gevorderde houtdraaiers.

Het boek is rijklijk geïllustreerd met foto's uit de praktijk van het draaien en voorbeelden van houtdraai-produkten van een aantal bekende Nederlandse draaiers, zoals Otto Koedijk, Christine Langerhorst, Joost Kramer en van Gerard Gaasbeek zelf.

Het boek wordt uitgegeven door de non-profit uitgeverij 'De Stiel', te Nijmegen. De prijs is daardoor laaggebleven. De boekhandelsprijs is f 62,50, (voor Radius-leden slechts f 49,50).

Het eerste exemplaar van het boek zal op de algemene ledenvergadering van 16 maart a.s. worden uitgereikt aan de

DOLLEN MET DRAAIBANKEN

Nu eens geen draaitechnische vraagstukken, kunstzinnige hoogstandjes of spitsvondigheden, maar alleen het relaas van wat je met draaibanken en situaties daaromheen zoal kan beleven.

14 Jaar was ik, en 14 dagen na mijn eerste kennismaking met 'n baas, van toeten nog blazen wetend voor 'n levensgrote draaibank gezet om beitelheften te draaien. Staand op 'n krukje! Beitelheften van kletsnat karrewielenhout n.l. acacia. Pas gekapt hout van de laatste boom die nog op het terrein stond en eigenlijk bestemd was om te dienen als brandhout voor de gulzige noedkachel van de grote baas.

Winter '44 - '45 was 't en bar koud. Overigens, na vele omzwervingen is toch weer één van die beitelheften bij mij terecht gekomen.

Die eerste kennismaking met het fenomeen draaien is toch waarschijnlijk wel de kiem geweest waaruit latere belangstelling gegroeid is, want niet zo heel veel jaar daarna had ik, bij gebrek aan 'n baas met zo' n machien, er zelf maar een gemaakt. Mijn eerste wel te verstaan en na korte tijd alweer ter ziele! (Die draaibank dan).

'n Tweede poging was beter, alleen eigenlijk te klein en, vanwege de noodzaak alles beter te doen dan die eerste keer, eerder geschikt om metaal mee te draaien dan hout. Leuk machientje dus wel, maar veel te mooi willen maken.

De derde poging was beter geslaagd. Onderstel van stevige stukken hout, 't bed, twee verwarmingsbuizen van ± rond 70 mm en 'n echte, door een goeie kennis bij elkaar gebeunhaasde, hoofdas met center en spanplaat. Dat alles met de nodige bouten en...beton aan elkaar gefantaseerd tot 'n machien waarvan je kon zeggen "die staa't".

Veel plezier aan beleefd, maar ja, in die flatboxen waar ik aan het werk was, hebben ze in het verleden niet veel gedaan om het geluid een beetje te dempen, ook daar is veel beton in verwerkt. Dus toen de bovenburen eindelijk uitgevonden hadden waar 't geluid vandaan kwam en de moed bijeen geraapt hadden om er wat van te zeggen kon ik niet anders doen dan ze gelijk geven en stoppen met draaien, bank en spullen verkopen, volkstuintje huren en spitten!

Maarja, er wordt beweerd dat bloed kruipt waar 't niet gaan kan, maar dat van 'n draailiefhebber gaat toch nog net iets verder. Dus toen ik inmiddels verhuisd was en de beschikking had over een vrijstaande schuur en van Muck hoorde over die pas opgerichte houtdraaiersvereniging was ik ook zó weer klaar wakker. Lid geworden dus, contributie betaald, maar..... zonder draaibank. Wordt vervolgd

C. de Kwant, Haarlem

CIRKEL IN 12 GELIJKE DELEN VERDELEN

Er zijn een aantal werkstukken waarbij het nodig is een cirkel op te delen in 12 gelijke stukken. Zo is deze verdeling van belang bij het maken van een klok, de uren willen graag op gelijke afstand van elkaar staan. Verder is het gemakkelijk bij het maken van een schaal uit 12 delen, bij het berekenen van de maat van een deel kan men niet zonder tekening. Tot slot is de 12-delige indeling gewenst bij het zelf vervaardigen van een 24-gatenschijf.

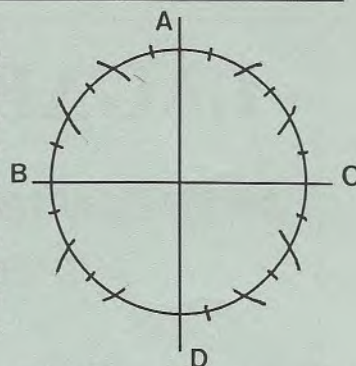
Het nauwkeurigst werken we op ruitjespapier (5mm indeling) en met de schroefpasser. Dit laatste instrumentje mag eigenlijk bij geen houtdraaiër ontbreken.

Zet op het ruitjespapier een kruis, zet de punt van de passer

in het kruis en trek de cirkel. Zonder de afstand tussen de passer-benen te veranderen zet men de punt in elk van de kruisen A,B,C, en D en trek steeds naar twee kanten een lijntje op de cirkel. Er zijn nu 12 gelijke delen. Met een fijne priem of els kunnen de gevonden punten worden doorgeprikt in het te bewerken hout.

Is er een 24-delige indeling nodig, dan zoeken we met de schroefpasser het midden van een deel en tekenen dat ook aan bij de andere delen.

Henk Wolf, Vaassen

HOUTDRAAIERS AAN HET VERGRIJZEN!

"Op eigen houtje", het blad voor de leerlingen van de Stichting Hout, laat een noodkreet horen over de 'vergrijzing' van het vak houtdraaien. Er zijn tijden geweest, dat er vele houtdraaiers werkzaam waren in zowel de meubelindustrie als in de kleine ambachtelijke bedrijven.

Toen in de afgelopen 25 jaren de strakke modellen in de mode kwamen, met veel plaatmateriaal en weinig massief hout, met vrijwel geen draaiwerk, was er aan het werk van de houtdraaiër weinig eer meer te behalen. Momenteel zijn massief eiken meubelen weer in de mode, waaraan vrij veel draaiwerk te vinden is. In de grote meubelfabriek maakt de houtdraaiër proefmodellen. Zijn deze goed bevonden, dan worden deze series op een copieerbank vervaardigd. Dan komt de houtdraaiër er niet meer aan te pas.

Dat is nog wel het geval met de kleine houtdraaiërijen. Op bestelling worden daar nog steeds speciale opdrachten uitgevoerd, zoals stoel- en tafelpoten, draaiwerk voor speciaal ontworpen meubelen, knoppen, klokken, voorzittershamers etc. Ook het draaien van bijv. slabakken komt steeds meer voor.

Speciale opleidingen voor houtdraaien zijn niet aanwezig, hoogstens nog op enkele technische scholen, waar een leraar meubelmaken ook les kan geven in de grondbeginselen van het houtdraaien. Wil een fijnhoutbewerker het vak houtdraaien goed leren, dan zal hij een vakman moeten zoeken, die hem het beroep wil leren. Er moet nodig jong bloed bij komen!

Uit VAKBLAD "MEUBEL" 07-12-95

Ingezonden door H.G. Vreeman, Boekelo

HET AANLEGGEN VAN EEN HOUTVOORRAAD

Het is al jaren geleden dat ik als xylofiel (houtgek) gefascineerd werd door de grote opgelatte houtstapels bij zagerijen en houtverwerkende bedrijven. Ik besloot om ruwhout te kopen en het te laten zagen. Omdat ik zijdelings betrokken was bij bosbeheer, was het niet moeilijk om tegen redelijke bedragen apart hout te bemachtigen.

Zo kocht ik bij een bejaardenhuis 5 onderstammen van de *Prunus serrata* (sierkers) en 4 stammen van *Laburnum vossii* (goudenregen). Het hout moest weg i.v.m. de geplande nieuwbouw. De kersenstammen waren >50cm doorsnede

LAGAE HOUT   JE AAN DE SLAG

MEER DAN 120 VERSCHILLENDE HOUTSOORTEN OP VOORRAAD

SPECIALE AFMETINGEN VOOR HOUTDRAAIEN

HEEL VEEL INFORMATIE

GOEDE SERVICE

graaf karel de goedelaan 32 B-8500 KORTRIJK
Tel 056/22 14 29 Fax 056/20 32 80
BELGIE

OPENINGSUREN:

ma - do: 8.00 - 12.00 en 13.00 - 17.30

vrij: 8.00 - 12.00 en 13.00 - 15.00

BIJ VOORKEUR IN DE VOORMIDDAG

BELT U ONS VOOR U LANGSKOMT ?

en ca. 2,5m lang. De prijs die ik betaalde was de brandhout-prijs. Het hout was anders gewoon de kachel ingegaan!

Het transport kostte veel meer moeite, maar voor de nieuwbouw was al een shovel aanwezig die het voor me op een aanhanger laadde. Eenmaal bij de zagerij, het was een 1-mans bedrijfje, vroeg ik de eigenaar of ik hem een dag mocht helpen. Dit was een hele ervaring! Eerst werden er diverse eiken gezaagd voor de boeren uit de omtrek. Onbekantrechte planken en balkhout. Alleen de geur al van het verse hout bij een kop koffie is puur genieten. De kersen werden in delen van 8 en 10 cm gezaagd. Dit hout is zeer bijzonder door de tekening bij de ent. De sierkersen zijn geënt op de *Prunus avium* (zoete kers). Toen het hout bij de zagerij lag, werd ik meerdere malen gebeld of ik het hout niet wilde verkopen! Ook zei iemand dat ik het beter eerst kon wateren waardoor het minder zou gaan scheuren. Hierover later meer. De goudenregen werd in 3 planken gezaagd. Dit hout is voor mij het mooiste hout om te verwerken. Het is hard en verbrandt snel bij het zagen.

Nu was het de zorg om alles goed op te latten. Het beste is om het niet in de directe zon te leggen maar wel in de wind. Er werd een aparte houtloods voor gebouwd. De kersen-delen wogen gemiddeld 80 kg. Het duurt ca. 5 jaar om een plank van 10 cm dik te drogen (1 cm per jaar van weerskanten).

Het volgende jaar zat er al boktor in. Het blijkt dus beter te zijn om de schors er af te halen. Na 5 jaar buiten gedroogd te zijn moet het binnen nog enige tijd nadrogen. Het duurt dus nogal even om je eigen hout te kunnen verwerken.

Met name de goudenregen scheurde flink. Een enkel stuk heb ik nu verwerkt, het merendeel ligt nog te drogen.

Na enkele jaren besloot ik hout eerst te wateren. Dit is makkelijker gezegd dan gedaan. Want je moet water hebben

dat schoon is, op peil blijft en doorstroomt. Dit was niet bij mij in de buurt voorhanden.

Ik kocht een oude giertank op wielen van 6000 liter. Deze werd van het onderstel gehaald en eerst op enkele plaatsen dichtgelast. Nu werd het geheel rechtop in de grond gegraven waardoor de scharnierende deksel, eerst de achterzijde nu de bovenkant vormde. De tank stak ca. 1 m boven de grond uit. De dekselopening had een doorsnede van 1.3 m. De eerste lading hout bestond uit *Crataegus monogyna* (meidoorn), *Juglans species* (noot), *Robinia pseudoacacia* (acacia), *Prunus* (sierkers) en *Malus cv 'Lizet'* (sierappel). De tank zat tjokvol met stamhout. Nu ging de deksel dicht en werd de tank met grondwater gevuld door de vulopening en na een paar dagen kwamen er allerlei gassen vrij met name door de ammoniak die in het ijzer van de tank zat en uit de mest kwam. Nu werd een jaar lang elke week het water ververst. Toen de deksel na een jaar open ging kwam het hout gedeeltelijk omhoog door de opwaartse kracht. Alles werd er met een katrol uitgehesen. Het hout had allemaal dezelfde kleur en was loodzwaar. De schors werd eerst van het hout gehaald en op een zelfgefabriceerde kettingzaagtafel in dikke planken gezaagd. De kleuren binnen in het hout waren verschillend.

Momenteel ligt het hout te drogen; gedeeltelijk onder plasticfolie, anders gaat het te hard. Als het hout goed winddroog is kan het al in ronde schijven gezaagd worden en rondom door de warme bijenwas gedraaid. Hiermee voorkom je het scheuren omdat je de houtvaten afsluit, waardoor het minder snel droogt.

De zagerij waarover ik in het begin schreef is aan een liefhebber verkocht en behouden voor de sloop.

Peter van de Waal, Lochum